

канд. арх., доцент А.О. Горіна
кафедра «Основ архітектури і архітектурного проектування»
Київського національного університету будівництва і архітектури

АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ КІННОСПОРТИВНОГО КЛУБУ

Анотація: У статті розкрито історичне становлення кінноспортивного клубу, особливості його архітектурно-планувальної організації, номенклатури приміщень. Розглянуто варіанти сучасного об'ємно-просторового вирішення.

Ключові слова: кінноспортивний клуб, кінноспортивний манеж, іподром, кінний спорт, школи верхової їзди, трибуни, стайня.

Актуальність теми. Кінний спорт – технічно складний вид спорту, високий результат в якому досягається завдяки систематичним тренуванням та гармонічній роботі вершника та коня. Історія взаємин людей і коней сягає сивої давнини: кінь був приручений у період енеоліту і займав у житті людей особливе місце [1, с. 7]. В наш час існує безліч кінноспортивних споруд: іподромні комплекси, ранчо, кінноспортивні школи, кінноспортивні клуби, кінні заводи, приватні стайні, кінні туристичні бази, поні клуби та ін.

Найстарішою кінною спорудою є іподром, який виник в епоху архаїчної Греції, і зазнавши безліч перетворень, є актуальним і нині. В XIV ст. в Італії виникли школи верхової їзди, які мали складну планувальну структуру приміщень [2]. Навчатись в таких школах могли лише офіцери та дворяни. Згодом, у зв'язку з потребами армії, починають формуватись кавалерійські кінні манежі [3]. Сучасні кінноспортивні клуби сформувались за прототипом середньовічних кінних шкіл, які спеціалізуються на класичних дисциплінах кінного спорту.

Аналіз останніх досліджень. Історію виникнення та особливості формування кінноспортивного клубу розглянули наступні автори: Ершова Е., Гарнец А.М., Зыбина Д.Д., Иванов М.С., Штатнова К., Ортнер Р. та ін.

Мета статті полягає: визначити сучасне поняття кінноспортивний клуб, процес його становлення, описати які споруди передували його створенню, навести планувальні схеми та об'ємно-планувальні рішення сучасних кінноспортивних клубів.

Виклад основного матеріалу. Кінь був приручений багато тисячоліть тому. Цим питанням займалось багато істориків та дослідників, але точна дата досі не відома. Є припущення, що коня почати спочатку використовувати в сільському господарстві при розведенні порід. В іншій теорії описується

використання коней для ведення бою та палацових церемоній у найдавніших цивілізаціях [4, 5]. Одомашнення коня відбувалось приблизно у IV ст. до н.е. Перші споруди були для утримання коней, тобто стайні [5, 6]. Перші кінні змагання провели в Олімпії (680 р. до н.е.), на іподромі [7, с. 91-94]. Іподром являв собою видовжену арену, з трьох боків оточену трибунами, з іншого боку (під кутом) розташовувались стартові стійла зі стайнями. Історії відомий ще один тип грецького іподрому – іподром з театром у м. Пессинунт [8, с. 173].

Як зазначає дослідник Іванов М.С. у Римській імперії, запозичивши досвід Давньої Греції, збудували «Циркус Максимус», за планувальною схемою схожий на іподром. Відмінність полягала в тому, що його трибуни мали багато ярусів та зводились на конструкціях. Стайні та стартові стійла мали ускладнене планування та більшу кількість приміщень [5]. Візантійська імперія продовжила традицію будівництва римських цирків, збудувавши у Константинополі великий іподром [9].

Типологію кінних споруд продовжують кінні ристалища, які виникають в середньовіччі з приходом моди на лицарські змагання та тренування кавалерії [4, с. 50]. Історія їх виникнення бере свій початок у Франції, де створювали огорожені майдани округлої форми для ристаній. Дослідник Ж.Ж. Руа в своїй книзі «История рыцарства» приводить опис майдану для лицарського турніру. Це був невеликий округлий чи прямокутний майдан «росталище» з піщаним покриттям, по середині була дерев'яна огорожа чи натягнутий канат (щоб коні не зіштовхнулись), вздовж якого вершники мали змагатись у своїй силі. По периметру майдан оточували дерев'яні трибуни з королівською ложею.

У XIV століття в Неаполі виникає перша кінна школа верхової їзди. У 1572 році згадується вперше віденська найкраща тодішня школа верхової їзди, яка існує і нині. У Версалі в XVII ст. будується «Школа пажів» (Ecole des Pages), яка пізніше стає центром виїздки у Європі. Так кінні школи розповсюдились по всьому світу, і сьогодні багато кінноспортивних організацій збудовано на за їх прототипом.

В сучасному розумінні кінноспортивна школа (КСШ) – це заклад, де відбувається тренування молодих спортсменів з різних дисциплін кінного спорту. Включає в себе тренувальні криті та відкриті манежі для верхової їзди, класи для теоретичних занять, приміщення спортсменів та тренерів, побутові, господарські та допоміжні приміщення, а також відкриті споруди для моціону коней, господарчі споруди, склади та гаражі сільськогосподарської техніки.

З 80-х років XX ст. номенклатуру кінноспортивних споруд розширили кінноспортивні клуби, які будувались на базі КСШ, державних кінних баз чи створювались завдяки розвитку окремих приватних господарств.

Кінноспортивний клуб (КСК) – це клуб любителів кінного спорту, який спеціалізується переважно на якомусь одному виді кінного спорту (виїздка,

триборство чи конкур). Номенклатура приміщень подібна до КСШ, але немає класів для теоретичних занять, лекційних аудиторій, є додаткові роздягальні для членів клубу та окремі для відвідувачів, солярій для коней, басейн, ресторан та ін. (рис. 1). Основною спорудою КСК є критий кінний манеж.

Особливістю перших кінних шкіл було проектування манежу із залом без єдиної проміжної опори. Такі манежі були вперше перекриті дерев'яними фермами. Сучасні манежі кінноспортивних клубів запозичили планувальну схему та номенклатуру приміщень середньовічної кінної школи, дещо її удосконаливши.

В кінноспортивному клубі навчання та тренування проходять на протязі декількох годин, інші часи доби присвячені догляду та утриманню коней (рис.2). Із існуючої номенклатури споруд можна виділити три групи: *перша група* – споруди для утримання коней; *друга* – спортивні споруди; *третья* – обслуговуючі споруди.

При проектування КСК потрібно чітко виконувати технологію, пов'язану з виробничими процесами (рис. 3). Як засвідчує дослідник Зибіна Д.Д., об'ємні рішення КСК історично склались шляхом тиражування денників по горизонталі [10]. Тобто ми можемо бачити поєднання лінійно розвинутого об'єму стаєнь (з допоміжними приміщеннями) та прямокутного великого манежу. Основним планувальним елементом стайні є денник (прямокутне приміщення для утримання коня). Планувальні рішення даної споруди залежать від розміщення денників, і можуть бути: однорядними, дворядними, круговими, периметричними.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Перші кінноспортивні споруди – іподроми було сформовано в Давній Греції, які проіснували до XIII ст. Визначено їх планувальну структуру та функціональне призначення.
2. З XIV формуються середньовічні школи верхової їзди, які стали прототипом сучасного кінноспортивного клубу.
3. Кінноспортивний клуб має складну номенклатуру споруд: господарчі, спортивні, обслуговуючі.

Список використаних джерел:

1. Горіна А.О. Принципи архітектурно-планувальної організації іподромних комплексів : дис. ... – канд. арх. : 18.00.02 / Горіна Анна Олександрівна; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. – Київ : КНУБА, 2014. – 194, [4] л. : іл..

2. Горіна А.О. Історія формування архітектури кінноспортивного манежу // Архітектурний вісник КНУБА: НАУК. – виробн.. збірник/Відповід. Ред. Куліков П.М. – К.: КНУБА, 2015. – Вип. 7 – С. 158-163.
3. Ершова Е. Австрия: танцующие лошади Дунайской империи / Елена Ершова // М.: Золотой мустанг. – 2004. – № 1. – С. 10-17.
4. Гарнец А.М., Зыбина Д.Д. Эволюция архитектуры конных сооружений: от конюшен Рамсеса II до современных конноспортивных комплексов. Часть I. Древний и классический периоды / А.М. Гарнец // Academia. Архитектура и строительство. – М: Издательство изд. «Архитектура и строительство», 2015. № 2. – С. 46-53.
5. Урусов С.П Книга о лошади. – М., 2000.
6. Иванов М.С. Олимпийские игры и конный спорт. – М.: Физкультура и спорт, 1984. – С. 9-16.
7. Всеобщая история архитектуры: в 12 томах / под общ. ред. Д. Е. Аркина и др. – М.: Издательство Академии архитектуры СССР, 1944-1949.- т. II: Архитектура античного рабовладельческого общества / Под ред. В.Д. Блаватского, В.Ф. и др. – Кн. 1: Архитектура Древней Греции. – 1949. – 566 с.
8. Брунов Н.И. Очерки по истории архитектуры: в 3-х томах. Том 1 – Н.И. Брунов. – М., Л.: Academia, 1935. – 621с.
9. Андреев А. И. Памятники Древнего Рима [Электронный ресурс] / А. И. Андреев – М. 1861 г. – С 114-128. – Режим доступа: <http://elar.uniyar.ac.ru>
10. Зыбина Д.Д. Влияние технологических требований на архитектуру конноспортивных комплексов / Д.Д. Зыбина // Academia. Архитектура и строительство. – М: Издательство изд. «Архитектура и строительство», 2014. №3. – С. 29-35.

Аннотация

В статье раскрыто историческое становление конноспортивного клуба, особенности его архитектурно-планировочной организации, номенклатуры помещений. Рассмотрены варианты современного объемно-пространственного решения.

Ключевые слова: конноспортивный клуб, конноспортивный манеж, ипподром, конный спорт, школы верховой езды, трибуны, конюшня.

Annotation

The article deals with the historical formation equestrian club, especially its architectural and planning organization, the range of facilities. Versions of the modern volume-spatial solution is viewed.

Keywords: equestrian club, equestrian arena, racetrack, horse riding, riding school, stands, stables. The variants of the modern three-dimensional solution.

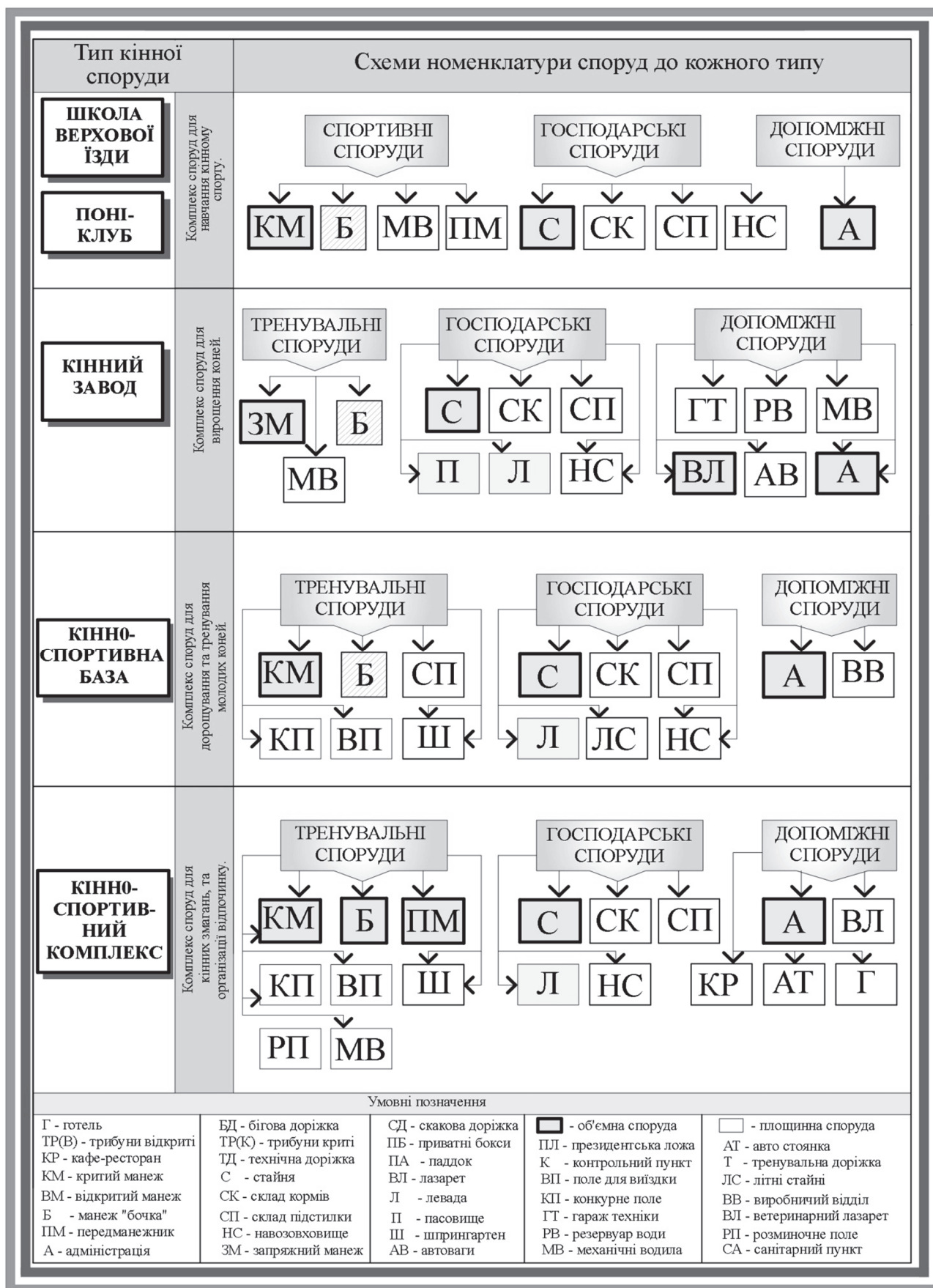

Рис. 1. Модель сучасної номенклатури кінних споруд в Україні [1].

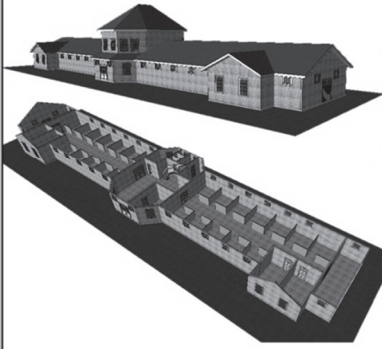

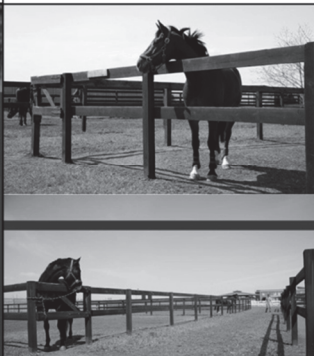

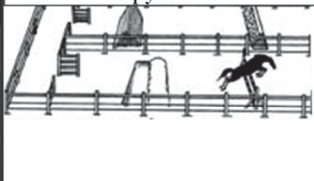
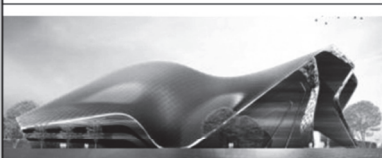

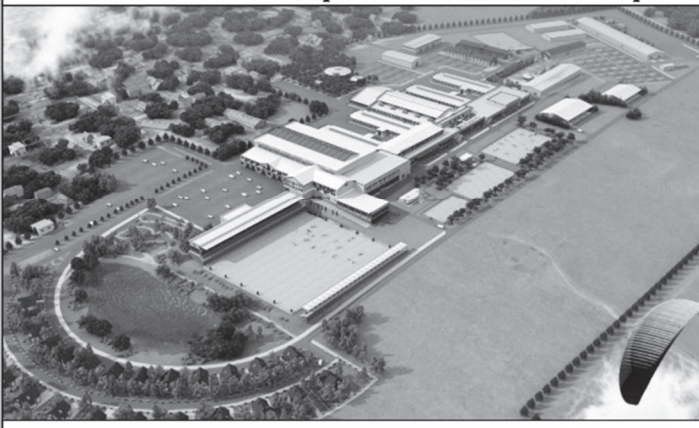

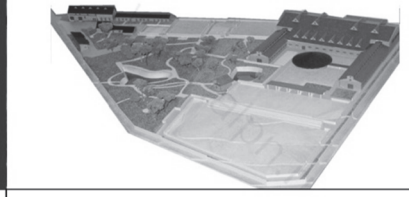
ГОСПОДАРЧІ СПОРУДИ	Стайня		Левада
	Об'ємне вирішення	Деталі інтер'єру	
			
Проект стайні на 24 денника.		КСК "Ескадрон" Одеса.	
СПОРТИВНІ СПОРУДИ	Манеж критий	Манеж відкритий	Шпрингартен
			
	КСК "Магнат", с. Чубинське.	КСК "Магнат", с. Чубинське.	Круглий
			
	КСК "Horse Park", Кентукі	Школа верхової їзди, Лондон.	Прямий
			
Манеж кінного шоу Аппассіоната	Проект поля для виїздки	КСК, Московська обл.	
ЗАГАЛЬНИЙ ВИГЛЯД КСК	Приклади об'ємних вирішень КСК		
			
	КСК "Maxima Stables". Арх. Зибіна Д, Філін С., 2012-2015 рр.	КСК "Дергачов", Київська обл.	
		КСК "Equito Rus", Московська обл.	

Рис. 2. Основні споруди кінноспортивного клубу.

Визначення розмірів планувального елемента господарських кінних споруд

Біологічні процеси коней, які впливають на проектування стайень.

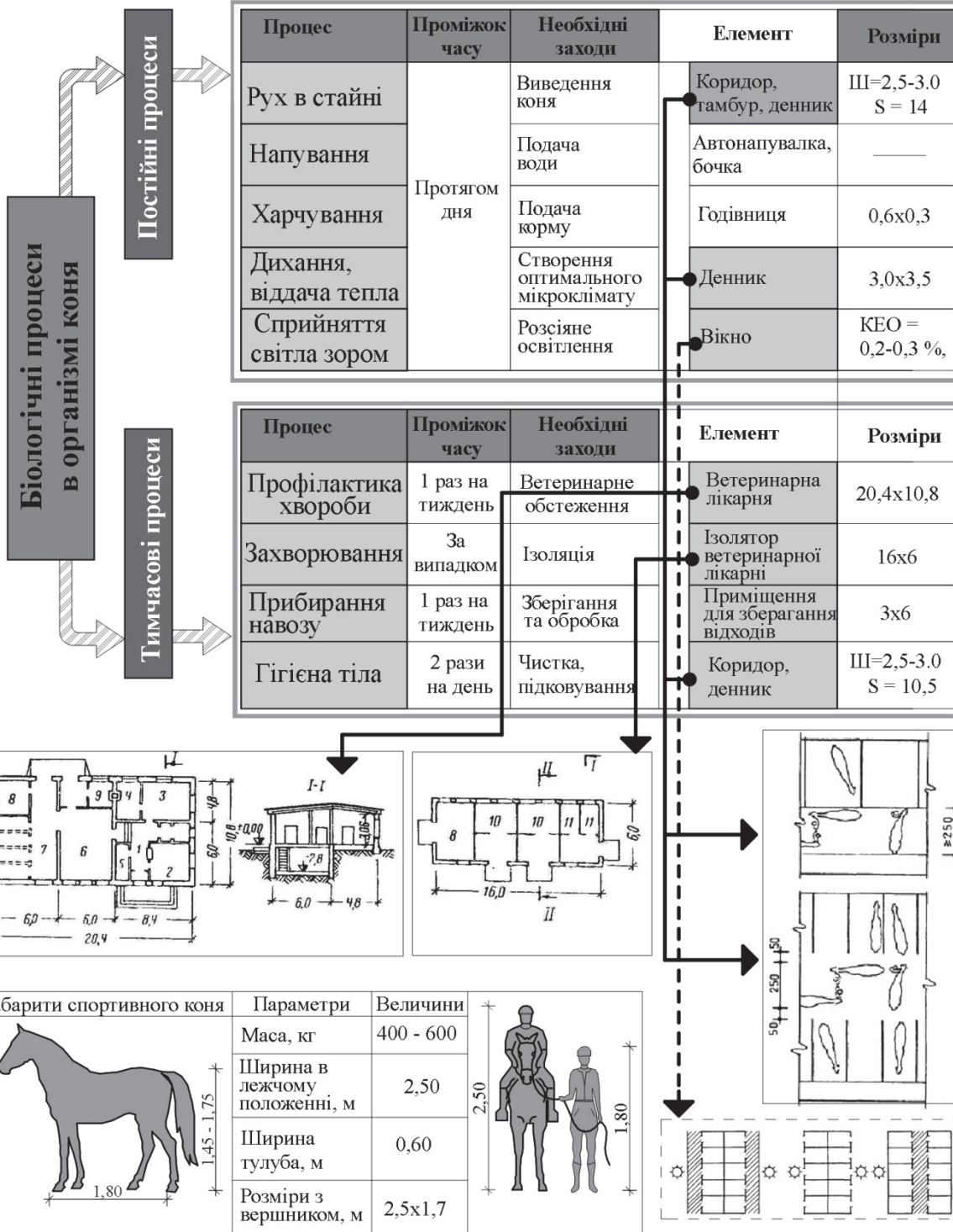

Рис. 3. Основні параметри приміщень стайні [1].